

ศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

AN ANALYTICAL RIGHT SPEECH FOR APPLICATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

พระมหาอริยะ อริยชัย (ธิริทินรัตน์), พระสมุห์นพดล อตถยุตโต (สุทนต์) และกิตติ เบนญาบวรภิกขิต์
วัดอัมพวัน จังหวัดนนทบุรี

Phramaha Ariya Ariyajayo (Thiratinrat), Phrasamu Noppadol Atthayutto (Suthon)
and Kitti Benyabowornkitt

Wat Amphawan, Nonthaburi Province, Thailand

E-mail: ariyajayo@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และเพื่อวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา 2) การตีความหมาย และ 3) การสังเคราะห์ เกี่ยวกับศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท เพื่อนำเสนอการวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า

1. การนำหลักสัมมาวาจามาใช้ในการประยุกต์กับสถานศึกษา ต้องเข้าใจว่า สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่สื่อสารกันด้วยวาจา วาจาจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์เข้าใจความต้องการและความรู้สึกของกันและกัน ประกอบด้วย 1) การพูดจริง ดำรงคำสัตย์ สืบทอดคำสัตย์ไว้ด้วยความจริง ความจริงใจในคำพูด มีความหนักแน่นมั่นคง เพราะตระหนักว่า คนเราจะมีเกียรติได้เพราะความสัตย์ 2) การพูดคำที่ทำให้เกิดความสามัคคี เป็นคำพูดที่สร้างสรรค์ พูดสมานคนที่แตกต่างกัน ในที่นี้คือ ปิยวาจา การเจรจาถ้อยคำที่น่ารักไพเราะอ่อนหวาน 3) การกล่าววาจาที่ไม่มีโทษ ไพเราะหวาน วาจาสบายหู ไพเราะด้วยพยัญชนะ ไม่เกิดแสงหูตึงเข้มแทงหู ไม่ทำให้เกิดความโกรธ ให้เกิดความรักไปทั่วเพราะไพเราะ 4) พูดพอประมาณ พูดถูกกาล เพราะพูดถูกกาลอันควร คือพูดตามกำหนดกาลที่ควรพูด เพราะพูดจริงแท้ตามความจริง ผู้พูดมีสติในการพูด คิดก่อนพูด

2 ความสัมพันธ์ระหว่างเกี่ยวกับสถานศึกษาและ หลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ได้ทรงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชน ส่วนสถานศึกษาที่มีต่อหลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น เน้นการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นโดยใช้หลักสัมมาวาจาจะยึดเป้าหมาย คือ คุณภาพการศึกษาของนักเรียนโดยมี

งานวิชาการเป็นหลัก งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นต้น

คำสำคัญ: หลักสัมมาวาจา, การประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา, สัมวาจากับสถานศึกษา

Abstract

This research aims to study the principle of Right Speech (Samma Vaca) in Buddhist scriptures and analyze its application in educational institutions. This is qualitative research that utilizes three analytical methods: (1) descriptive analysis, (2) interpretation, and (3) synthesis. The study employs content analysis techniques within the context to present an analysis of the principle of Right Speech for application in educational institutions. The findings are as follows:

1. Application of the Principle of Right Speech in Educational Institutions: It is essential to understand that human society is based on communication through speech. Speech serves as a tool to help individuals understand each other's needs and emotions. The key aspects of applying Right Speech in educational contexts are as follows: Truthful speech – Maintaining truthfulness and sincerity in communication, which fosters trust and a sense of integrity. Honesty is a foundation of respect and honor in human relationships. Speech that promotes harmony – Using constructive words that encourage unity and resolve conflicts, often expressed through kind and gentle language (Piyaa Vaca). Harmless speech – Speaking in a gentle, pleasing manner that avoids provoking anger or discomfort. This includes using pleasant tones and phrasing that foster goodwill and love. Moderate and appropriate speech – Speaking at the right time and with mindfulness, ensuring that words are truthful and relevant. This requires the speaker to think before speaking and to consider the appropriateness of the message.

2. The Relationship Between Educational Institutions and the Principle of Right Speech in Buddhist Scriptures: The principle of Right Speech, as described in Buddhist teachings, aims to promote the well-being of many. After attaining enlightenment, the Buddha traveled to spread happiness and wisdom for the benefit of the masses. Similarly, educational institutions, when guided by the principle of Right Speech, focus on achieving their goals by fostering collaboration and emphasizing academic excellence. Academic work, being central to achieving student outcomes as outlined in the curriculum, aligns with the principles of Right Speech to improve the quality of education and help students achieve their educational goals.

Keywords: Right Speech, Its Application in Educational Institutions, and Right Speech in the Context of Educational Institutions

บทนำ

พุทธศาสนาเน้นเรื่องความสำคัญของปัญญาเป็นเรื่องที่มีแง่มุมต้องพิจารณามากมาย ความคิดเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาปัญญา การคิดที่เหมาะสมกับเหตุผลทำให้เกิดปัญญา แต่ในกระบวนการที่จะให้เกิดความคิดนั้น ที่ผ่านมารวมักพูดว่าเด็กมีปัญหา เอาแต่ท่องจำ ไม่รู้จักคิด แล้วก็เลยจะให้เด็ก คิดโดยไม่ท่องจำ เรื่องนี้ต้องระวังว่าจะกลายเป็นวิธีการแบบแยกส่วน และอาจจะกลายเป็นมากเกินไปจนเกินไป ซึ่งไม่ได้เป็นธรรมชาติที่แท้จริง ความจำ และความรู้ความเข้าใจ เป็นองค์ประกอบของความคิด แทนที่จะแยกออกจากกัน เราควรมาดูว่ามโนะประกอบอะไรที่เกี่ยวพันอาศัยกัน เพราะความจำที่ดี เป็นประโยชน์ในการคิด และช่วยให้คิดบนพื้นฐานของข้อมูล (พระพรหมคุณาภรณ์, 2554: 2-3) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กล่าวว่าสร้างเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงาน และการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดของการทำงาน มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของสมองแต่ละช่วงวัย สนับสนุนให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน สร้างแรงจูงใจให้เด็กเข้าสู่การศึกษาในระบบทวิภาคี เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี ฉลาด รอบรู้ และมีความสามารถ เป็นอนาคตของชาติได้ เยาวชนไทยจะรู้จักการพึ่งพาตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ มีสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, 2565: ออนไลน์) จากการศึกษาในประเทศไทยได้มีแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี ฉลาด รอบรู้ และสามารถเป็นอนาคตของชาติได้ เยาวชนไทยจะรู้จักการพึ่งพาตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีวินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ มีสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งการที่จะทำให้เด็กดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ต้องมีการปลูกฝังเน้นถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะการเห็นคุณค่าในตนเองคือการมองตนเองในแง่ดี ตามความเป็นจริง ขึ้นอยู่กับความสามารถที่มีและพร้อมที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป ในทางกลับกันถ้าเกิดมีความแตกต่างระหว่างการรับรู้ตนเอง ตามความเป็นจริงและการคาดหวังที่จะเป็น จะทำให้คนๆนั้นไม่รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง จะรู้สึกท้อแท้ไม่กล้าที่จะทำในสิ่งต่างๆ ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองจึงเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญในการป้องกันหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาทางจิตใจที่เกิดขึ้น และเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย ช่วยแก้ปัญหาให้กับสังคมปัจจุบันได้ด้วย ซึ่งตรงกับความเชื่อที่ว่าเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองจะมีความคิดดีต่อตนเอง เมื่อเด็กรักตนเอง เชื่อนั่นนับถือตนเอง และความคิดเห็นของผู้อื่น ย่อมไม่ทำให้เขาหัวไวและเมื่อเด็กรู้สึกว่าเขาดี คุณสมบัติพร้อมแล้วเขาย่อมยินดีที่จะแบ่งปันสิ่งดีดีเหล่านั้นให้กับคนรอบข้างด้วยเช่นกัน (สุภาวดี หาญเมธี, 2558: 91-92)

ดังนั้นหลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวกับพูด การพูดด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนโยน ช่วยลดความขัดแย้งในครอบครัวได้ ดังที่บัญญัติไว้ในพระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรม ได้แก่ อริยมรรค

มืองค์ 8 กล่าวคือ “สัมมาวาจา” เป็นหลักสำคัญระดับต้น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับ “สัมมาทิฐิ” และ “สัมมาสังกัปปะ” อาจกล่าวได้ว่า “สัมมาวาจา” นั้นมีความสำคัญอย่างแท้จริง ในการดำเนินชีวิตของผู้คนทุกชนชั้น ในทุกสังคมตั้งแต่สมัยอดีตสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และในอนาคตสืบไป (ที.ม. (ไทย) 10/299/348.) สัมมาวาจา เป็นหลักธรรมที่ควรแก่การปฏิบัติ คือ การเว้นจากการพูดเท็จ รวมทั้ง สัจจวาจา พูดความจริง เว้นการพูดส่อเสียด พูดคำสมานสามัคคี เว้นการพูดคำหยาบ พูดคำอ่อนหวาน สุภาพ และเว้นการพูดเพ้อเจ้อ พูดคำมีประโยชน์ มีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) ถกาสัมมาวาจา คือ การกล่าววาจาที่ดี วาจาที่มีศีลธรรม 2) เจตนาสัมมาวาจา คือผู้มีเจตนาสมานสามัคคีว่าจะละเว้นวจีทุจริต มีการไม่กล่าวมุสาวาท 3) วีรติสัมมาวาจา คือ การงดเว้นจากวจีทุจริต 4) ในเมื่อมีอารมณ์ที่จะล่วงประทุญญอยู่ เฉพาะหน้าจงงดเว้นเสีย (พระพรหมคุณาภรณ์, 2549)

จากเหตุผลความจำเป็นข้างต้นถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่ง ที่ผู้บริหารและบุคลากรที่จะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบทั้งเป็นที่ปรึกษา ทั้งในส่วนที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการ ควบคุมการเรียนการสอน จัดครูเข้าสอน และจัดการใช้ทรัพยากรทั้งที่เป็นบุคคลและสิ่งของ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาด้านวิชาการให้ทันสมัยยุคโลกาภิวัตน์ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องวิเคราะห์หลักสัมมาวาจา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในอนาคตมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. เพื่อวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา” ผู้ศึกษาได้เตรียมแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักสัมมาวาจา

พระพุทธศาสนาเถรวาทมีแนวคิดว่าการกระทำทางกาย วาจา หรือพฤติกรรม (behavior) ของมนุษย์ที่ปฏิบัติและการสัมพันธ์กับโลก ไม่ว่าจะเป็นการกระทำภายในคือการรับรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ตลอดจนความรู้สึก ความจำ ความคิด หรือการกระทำที่แสดงออกภายนอกในทางที่ดี (กุศล) ไม่ดี (อกุศล) และเฉย ๆ (อพยาคต) เหล่านี้ ศูนย์กลางหรือที่ตั้งของการรับรู้และการปฏิบัติเพื่อการสัมพันธ์กับโลก คือ จิต มโน วิญญาณ (ส.น. (ไทย) 16/61/115.) โดยกระบวนการชีวิตของชีวิต มืองคประกอบหลายส่วนที่ประกอบกันขึ้นเป็นรูปธรรม เหมือนดังรถยนต์คันหนึ่งย่อมประกอบขึ้นจากชิ้นส่วนต่าง ๆ เช่น ตัวถัง ล้อ เบาะนั่ง พวงมาลัยรถ เครื่องยนต์กลไกของระบบขับเคลื่อนทั้งหลาย ตลอดจนน้ำมันรถ ทั้งหมดนี้ทำให้อรถยนต์ที่สร้างเสร็จสมบูรณ์แล้ว สามารถขับเคลื่อนไปบนท้องถนนได้ ชีวิตของมนุษย์ก็คล้าย

ายคลึงกัน กล่าวคือ ประกอบด้วยร่างกาย (รูป) และจิตใจ (นาม) มีอวัยวะต่าง ๆ และความรู้สึกนึกคิด ประกอบกันขึ้นเป็นหนึ่งเดียวคือมนุษย์ อย่างไรก็ตาม กระบวนการดังกล่าวมีองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ชีวิตดำรงอยู่และปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ทั่วไปตามเหตุปัจจัยแห่งโลกียวิสัยสูงขึ้นไปคือชีวิตที่ดำเนินไปเพื่อความหลุดพ้น มีความสงบ สว่าง และสันติสุขเป็นเป้าหมาย หรือเป็นที่ตั้ง นั่นคือหนทางแห่งโลกุตวิสัย การกระทำของมนุษย์ เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ สัญชาตญาณ โดยกำเนิดแรงขับชีวภาพ จิตใจ อารมณ์ การเรียนรู้ แรงจูงใจ ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน กฎเกณฑ์ และประเพณีทางสังคม ทำให้มนุษย์มีการปรับพฤติกรรมของตนเองในทางดีและไม่ดี เพื่อความอยู่รอดในสังคมนั้น ๆ ในแง่ของพระพุทธศาสนา พฤติกรรมมีอิทธิพลมาจากจิตใจ ที่สั่งการให้กระทำที่ก่อให้เกิดผลเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกรรมกับผลของกรรม แสดงออกทางกาย วาจา ใจ ทั้งด้านดีเรียกว่า กุศลกรรม ด้านไม่ดีเรียกว่า อकुศลกรรม การกระทำชื่อว่า กรรม หรือ สัตว์ทั้งหลายย่อมกระทำความผิดโดยอาศัยธรรมชาติ ที่เป็นเหตุให้สำเร็จการกระทำเหล่านั้น โดยมี เจตนาและโลภะกิเลสจิต (พระสัทธัมมโชติกะ อัมมาจริยะ, 2539: 9) วาจานั้นเกิดจากการกระทำหรือกิจที่ปรากฏออกมาทางร่างกาย ทางกล่ามเนื้อ ทางสมอง ทางอารมณ์ และทางความรู้สึกนึกคิด ซึ่งโดยปกติมนุษย์และสัตว์ย่อมแสดงออกมาให้เป็นที่สังเกตเห็นได้ชัด และเห็นไม่ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่กระทบตนเป็นสำคัญ (สงวน สุทธิเลิศอรุณและคณะ, 2522: 1) โดยพฤติกรรมที่เกี่ยวกับวาจานั้น หลักการต่าง ๆ ดังนี้

1) การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสิ่งมีชีวิตและบุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นได้จากการกระทำกิจกรรมเหล่านั้น ซึ่งมีทั้งทางดีและทางไม่ดี เช่น การหัวเราะ การร้องไห้ เสียใจ การออกกำลังกาย เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นผลจากการบวนการทางจิตวิทยา ได้แก่ การจูงใจ การเรียนรู้ การจำ การลืม และความรู้สึกนึกคิด เป็นต้น

2) กระบวนการต่าง ๆ ของบุคคลที่ปฏิบัติต่อสภาพแวดล้อมของบุคคลเหล่านั้นออกมาในรูปแบบของการกระทำ หรือการแสดงออกของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ภายใต้โลกของความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

มนุษย์ทุกคนจะมีกระบวนการของพฤติกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ทุกคนจะมีความต้องการและมีสาเหตุจูงใจเป็นของตนเองอยู่ตลอดเวลา และสามารถตัดสินใจที่จะกระทำการต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกนึกคิดเป็นของตนเอง สิ่งที่ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ (ประสาน- ทิพวรรณ หอมพูล, 2537: 73–74) วาจากับพฤติกรรมเป็นสิ่งที่บุคคลกระทำแสดงออก ตอบสนองหรือโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ ได้ยิน อีกทั้งวัดได้ตรงกัน ด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าการแสดงออกหรือการตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกายก็ตาม (สมโภชน เอี่ยมสุภาชิต , 2526: 2)

2. วิถีปฏิบัติหลักสัมมาวาจาในสถานศึกษาด้านพฤติกรรม

การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติหลักสัมมาวาจาในสถานศึกษาด้านพฤติกรรม พบว่า วิถีปฏิบัติหลักสัมมาวาจาในสถานศึกษา ทางด้านสังคม เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ ทางด้านพฤติกรรม

นิยมซึ่งเน้นผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจาก สิ่งเร้า หรือสิ่งที่มากระตุ้น สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านสังคมนั้น เน้นในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ สังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยสนับสนุนการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตในสังคม หมายถึงการอยู่รวมกลุ่มกันของมนุษย์การแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดย การจัดกิจกรรมกลุ่มและจัดให้มีการสื่อสารระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนความรู้รวมทั้ง การช่วยเหลือกัน บันดูรา (Albert Bandura) เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ด้านสังคม ซึ่งมีพื้นฐาน มาจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยเน้นพฤติกรรมที่เกิดจากการที่ผู้เรียนสังเกตสิ่งแวดล้อมและ เลียนแบบซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้จากความ สำเร็จ หรือความ ล้มเหลวของผู้อื่นในด้านต่าง ๆ อีกด้วย บันดูราได้กำหนดขั้นตอนของการเรียนรู้จากการสังเกต โดยมีเนื้อความต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นให้ความสนใจ (Attention) เป็นขั้นต้นที่ผู้เรียนสนใจต่อรูปแบบที่ สังเกตเห็น ซึ่งส่วนมากแล้วผู้เรียนจะสนใจรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจ ทันสมัย เป็นที่นิยมหรือ เป็นสิ่งที่น่าประทับใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นจดจำรูปแบบ (Retention) เมื่อผู้เรียนมีความสนใจต่อรูปแบบแล้ว ผู้เรียนจะจดจำรูปแบบ หรือพฤติกรรมที่ผู้เรียนต้องการจะเลียนแบบและฝึกหัดหรือประพจน์ ปฏิบัติตามรูปแบบที่ได้จดจำมา

ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงพฤติกรรมให้เหมือนรูปแบบ (Reproduction) ในขั้นนี้ ผู้เรียนจะพยายามที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เหมือนตามรูปแบบที่ตนสนใจและได้ จดจำไว้จนมีลักษณะใกล้เคียงที่สุดตามรูปแบบนั้น ๆ ขั้นได้รับแรงจูงใจ (Motivation) ในขั้น สุดท้ายของกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบนั้น ผู้เรียนจะได้รับแรงจูงใจจากการ เลียนแบบ เนื่องจากมีความรู้สึกว่าการเลียนแบบดังกล่าวเป็นประโยชน์และจะสามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับต้นแบบหรือได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (ฉวีวรรณ สุวรรณภาและคณะ, 2547: 24) สอดคล้องกับ ทางปฏิบัติการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกด้านเพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นการพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ และให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (ธรรณิการ์ จิตขวัญ, 2542) โดยมีองค์ประกอบของหลักสัมมาวาจาที่สำคัญตามหลักพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในสถาบัน ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 พุทฺจจริง พุทฺจจริง คํารังคําสัตฺย เพราะสืบทอดคำสัตย์ไว้ด้วยความจริง กล่าวคือไม่พูดเท็จในระหว่าง เพราะบางครั้งพูดเท็จ บางครั้งพูดจริง คำสัตย์ของบุคคลนั้นไม่สืบทอดด้วยความสัตย์เพราะเขาพูดเท็จในระหว่าง เพราะฉะนั้นคนนั้นได้ชื่อว่าไม่ดำรงคำสัตย์ บุคคลไม่พูดเท็จแม้เพราะเหตุความเป็นอยู่ ย่อมดำรงความสัตย์ไว้ด้วยความสัตย์เหมือนกัน มีความมั่นคงคือมีถ้อยคำมั่นคงเหมือนสีซอผ้า เหมือนหลักปักที่กองแกลบและเหมือนฟักวางบนหลังม้าฉะนั้น คนหนึ่งมีถ้อยคำมั่นคงเหมือนรอยจารึกบนแผ่นดิน และเหมือนเสาเขื่อนฉะนั้น แม้จะเอาดาบตัดศีรษะก็ไม่ยอมพูดเป็นคำสองเรียกบุคคลนี้ว่าผู้มีวาจามั่นคง เชื่อถือได้ มันอยู่ในคำสัตย์ คนบางคนเชื่อถือไม่ได้เช่นเมื่อเขากล่าวว่า คนโน้นพูดเรื่องอะไร ก็พูดว่า พวกท่านอย่าเชื่อคำของเขาเลย คนหนึ่งเชื่อถือได้เมื่อเขากล่าวว่า คนโน้นพูด

เรื่องอะไรก็พูดว่า ถ้าว่า คนนั้นพูดถือเป็นประมาณได้ ไม่ต้องสอบสวนนี้ต้องเป็นอย่างนั้นดังนี้ บุคคลนี้ ท่านกล่าวว่า เป็นบุคคลเชื่อถือได้ พูดจริงคือไม่พูดให้เคลื่อนคลาดแกโลก คือไม่พูดให้ชาวโลกเข้าใจผิด

องค์ประกอบที่ 2. พูดไม่ส่อเสียด การพูดที่ทำให้เกิดความสามัคคี พูดสมานคนที่แตกต่างกัน เช่นเมื่อมิตรสองคนหรือผู้ที่ร่วมอุปสมายกันเป็นต้น แตกกันด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งเข้าไปหาคนที่ทั้งสอง แล้วกล่าวกำมีเป็นต้นว่า การแตกกันนี้ไม่สมควรแก่ท่านทั้งหลายผู้เกิดในตระกูลเช่นผู้เป็นพหูสูตอย่างนี้ พูดส่งเสริมคนที่พร้อมเพรียงกัน คือส่งเสริมคนที่สมานกัน เช่น เห็นคนสองคนพร้อมเพรียงกัน แล้วกล่าวกำมีเป็นต้นว่า การกระทำเช่นนี้สมควรแก่พวกท่านผู้เกิดในตระกูลเห็นปานนี้ประกอบด้วยคุณเห็นปานนี้ แล้วทำให้หนักแน่นยิ่งขึ้น เพราะมีความพร้อมเพรียงเป็นที่น่ายินดีกล่าวคือ ความพร้อมเพรียงไม่มีในที่ใด ไม่ควรแม้จะอยู่ในที่นั้น ไม่พูดส่อเสียด คือ กล่าววาจาทำให้เขาพร้อมเพรียงกัน กล่าวคือ กล่าววาจาที่ทำให้สัตว์ทั้งหลายพร้อมเพรียงกันอันแสดงถึงคุณของความสามัคคี

องค์ประกอบที่ 3. พูดคำสุภาพ การกล่าววาจาที่ไม่มีโทษ ไฟเราะโสธ คือวาจาสาบายหู เพราะไฟเราะด้วยพยัญชนะ ไม่เกิดแสงหูดจเข้มแทงหู เพราะไม่ทำให้เกิดความ โกรธ ให้เกิดความรักไปทั่วเพราะไฟเราะ เป็นวาจาที่ยังถึงหทัย เพราะไม่มีอะไรกระทบไปถึงหทัยเข้าไปสู่จิตโดยสะดวกเป็นคำของชาวเมือง บริบูรณ์ด้วยคุณ อธิบายว่า เป็นคำพูดของชาวเมือง เพราะชาวเมืองเป็นผู้พูดเหมาะสมย่อมเรียกคนปูนบิดว่าบิดา คนปูนพี่ว่าพี่ วาจาเป็นที่พอใจของชนหมู่มาก เพราะเป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก ทำความงดงามให้แก่ใจ ด้วยเป็นวาจาที่พอใจ

องค์ประกอบที่ 4 พูดพอประมาณ พูดถูกกาล เพราะพูดถูกกาลอันควร คือพูดตามกำหนด กาลที่ควรพูด เพราะพูดจริงแท้ตามความจริง เพราะพูดอิงประ โยชน์ปัจจุบันและประโยชน์ในภายหน้า เพราะพูดอิงโลกุตรธรรม 8 เพราะพูดอิงสังวินัย และปหานวินัย เพราะมีวาจาเป็นหลักฐาน กล่าวคำพูดอันควรจำไว้ในหทัย มีที่อ้างอิง มีส่วนสุด คือแสดงหัวข้อแล้วกล่าวไปตามที่หัวข้อของวาจานั้นปรากฏ ประกอบด้วยประโยชน์ คือ กล่าววาจาประกอบด้วยประโยชน์ กล่าววาจาปราศจากโทษ โดยพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสถึง

3) หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาด้านนักเรียน

หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาด้านนักเรียน พบว่า หลักสัมมาวาจาที่นักเรียนนำมาใช้ในสถานศึกษาตามพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เชื่อมโยงที่นำมาประยุกต์ใช้ได้ โดยหลักสัมมาวาจาสำหรับผู้ประนีประนอมมีปรากฏอยู่ในหลักสารณียธรรม โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า เมตตา วชิกรรม เปนต้น อีกทั้งบทบาทของผู้ประนีประนอมยังมีลักษณะที่สอดคล้องกับหลักสารณียธรรม 6 แปลว่า ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความโหระลึกถึง, ธรรมเปนเหตุที่ระลึกถึงกัน, หลักการอยู่รวมกัน ได้แก่

1) เมตตาการุณยธรรม ตั้งเมตตาการุณยธรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือ ขวัญเหลือกิจธุระของผวรวมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2) เมตตาวจีกรรม ตั้งเมตตาวจีกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งตอหนาและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป่นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งตอหนาและลับหลัง

3) เมตตามโนกรรม ตั้งเมตตามโนกรรม ในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งตอหนาและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป่นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหยาตาลัยแยมแจ่มใสต่อกัน

4) สาธารณโกศิ โดของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อใดสิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป่นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน ขอนี้ใช้อุปปฏิวัติโกศิ ก็ได้

5) สีสสามัญญตา มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งตอหนาและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป่นที่นรังเกียจของหมู่คณะ

6) ทัฎฐีสามัญญตา มีทัฎฐิตีงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งตอหนาและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบรวมกัน ในข้อที่เป่นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น สันทุกข หรือขจัดปัญหา (พระธรรมปฎก, 2551: 200) และนอกจากนี้หลักความเจริญที่ว่านี้มี 5 ประการ ได้แก่ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา กล่าวซึ่งคู่กับสัมมาวาจาด้วยกัน คือ “จิตอาสา” เป่นลักษณะทางจิตของบุคคลที่ประกอบด้วยความมีน้ำใจและจิตสำนึกหรือสำนึกสาธารณะที่เสียสละร่างกาย แรงใจ สติปัญญาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (พระพรหมคุณาภรณ์, 2552: 10) โดยมีคุณสมบัติ 5 ประการ คือ

- 1) เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี มีพรหมวิหาร และสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี
- 2) เป็นผู้มีส่วนร่วมเป่นสมาชิกของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 3) เป่นนักวิเคราะห์วิจยสำรวจแนวคิดหรือประชามติ และสามารถดำเนินงานได้อย่างสอดคล้องต่อความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่นั้น ๆ
- 4) เป่นผู้มีความสามารถ ในการจัดกิจกรรมสื่อสารสัมพันธ์ และดำเนินงานตามแผนงานอย่างเป็นระบบ

5) เป่นผู้มีบทบาทในการให้คำปรึกษา และแนะนำในกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ต่อฝ่ายบริหารองค์กร เพื่อเป่นแนวทางในการกพหนดนโยบาย การทำงานเชิงรุกเป่นหน้าที่ของนักจิตอาสาจะมีวิสัยทัศน์ มองการไกล รู้จักคบคิด คิดเป่น คิดถึงสาเหตุ ปลายเหตุ และวิธีแก้ไขของเหตุ นั้น ๆ ปัญหา นั้น ๆ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2552: 187-189)

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องการศึกษาความหมายของ “ศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา” ในครั้งนี้เป่นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และวรรณกรรมเกี่ยวกับหลักสัมมาวาจา (Documentary Research) ทั้งในส่วนที่เป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และปฏิบัติการ มีวิธีการและ

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล จาก ข้อมูลจากพระไตรปิฎก ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ และตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยวิเคราะห์ 1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) 2) การตีความหมาย (Interpretation) และ 3) การสังเคราะห์ (Synthesis) เกี่ยวกับการศึกษาความหมายของ “ศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา” โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท (Content Analysis Technique) เพื่อนำเสนอการความหมายของ “ศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา” ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาหลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

ผลการวิจัย พบว่า วิถีปฏิบัติหลักสัมมาวาจาในสถานศึกษา ทางด้านสังคม เช่น พฤติกรรม การแสดงออกของมนุษย์ที่สามารถสังเกตเห็นได้ การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นจากสิ่งเร้าหรือตัวกระตุ้นที่ถูกใส่เข้ามา และในทางกลับกันมนุษย์จะหลีกเลี่ยง การเรียนรู้เป็นผลกระบวนการคิด ความเข้าใจ การรับรู้สิ่งเร้าที่ กระตุ้น ผสมผสานกับประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาของบุคคล และการผสมผสานกันระหว่างความรู้ ความคิด ความรู้สึก การรับรู้ประสบการณ์ที่แตกต่างกันไปของแต่ละคน ไม่ได้เกิดขึ้นจากเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ คือ ต้องการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนต้องการหรือปรารถนาสูงสุด ซึ่งความต้องการนี้ แต่ละคนมีความต้องการหรือความคาดหวังที่ต่างออกไปตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ ดังนั้นการนำหลักสัมมาวาจาใช้ในการประยุกต์กับสถานศึกษา ต้องเข้าใจว่า สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่สื่อสารกันด้วยวาจา วาจาจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์เข้าใจความต้องการและความรู้สึกของกันและกัน ประกอบด้วย 1) การพูดจริง ดำรงคำสัตย์ สืบทอดคำสัตย์ไว้ด้วยความจริง ความจริงใจในคำพูด มีความหนักแน่นมั่นคง เพราะตระหนักว่า คนเราจะมีเกียรติได้เพราะความสัตย์ 2) การพูดคำที่ทำให้เกิดความสามัคคี เป็นคำพูดที่สร้างสรรค์ พูดสมานคนที่แตกต่างกัน ในที่นี้คือ ปิยวาจา การเจรจาถ้อยคำที่น่ารักไพเราะอ่อนหวาน 3) การกล่าววาจาที่ไม่มีโทษ ไพเราะหวาน วาจาสบายหู ไพเราะด้วยพยางค์ ไม่เกิดแสงหูดจเข้มแทงหู ไม่ทำให้เกิดความโกรธ ให้เกิดความรักไปทั่ว เพราะไพเราะ 4) พูดพอประมาณ พูดถูกกาล เพราะพูดถูกกาลอันควร คือพูดตามกำหนดกาลที่ควรพูด เพราะพูดจริงแท้ตามความจริง ผู้พูดมีสติในการพูด คิดก่อนพูด

2. การวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเกี่ยวกับสถานศึกษาและ หลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ได้ทรงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชน ส่วนสถานศึกษาที่มีต่อหลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น เน้นการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นโดยใช้หลักสัมมาวาจาจะยึดเป้าหมาย คือ คุณภาพการศึกษาของนักเรียนโดยมีงานวิชาการเป็นหลัก งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้ให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้

ในหลักสูตร โดยความสัมพันธ์ระหว่างเกี่ยวกับสถานศึกษาและ หลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก หลังจากทีพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ได้ทรงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชน ส่วนสถานศึกษาที่มีต่อหลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น เน้นการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นโดยใช้หลักสัมมาวาจาจะยึดเป้าหมาย คือ คุณภาพการศึกษาของนักเรียนโดยมีงานวิชาการเป็นหลักงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาหลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ผลการวิจัย พบว่า วิถีปฏิบัติหลักสัมมาวาจาในสถานศึกษา ทางด้านสังคม เช่น พฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ที่สามารถสังเกตเห็นได้ การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นจากสิ่งเร้าหรือตัวกระตุ้นที่ถูกใส่เข้ามา และในทางกลับกันมนุษย์จะหลีกเลี่ยง, การเรียนรู้เป็นผลกระบวนการคิด ความเข้าใจ การรับรู้สิ่งเร้าที่ กระตุ้น ผสมผสานกับประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาของบุคคล และการผสมผสานกันระหว่างความรู้ ความคิด ความรู้สึก การรับรู้ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ไปของแต่ละคน ไม่ได้เกิดขึ้นจากเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ คือ ต้องการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตน ต้องการหรือปรารถนาสูงสุด ซึ่งความต้องการนี้แต่ละคนมีความต้องการหรือความคาดหวังที่แตกต่าง กันออกไปตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ ดังนั้นการนำหลักสัมมาวาจามาใช้ในการประยุกต์กับสถานศึกษา ต้องเข้าใจว่า สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่สื่อสารกันด้วยวาจา วาจาจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์เข้าใจความต้องการและความรู้สึกของกันและกัน ประกอบด้วย

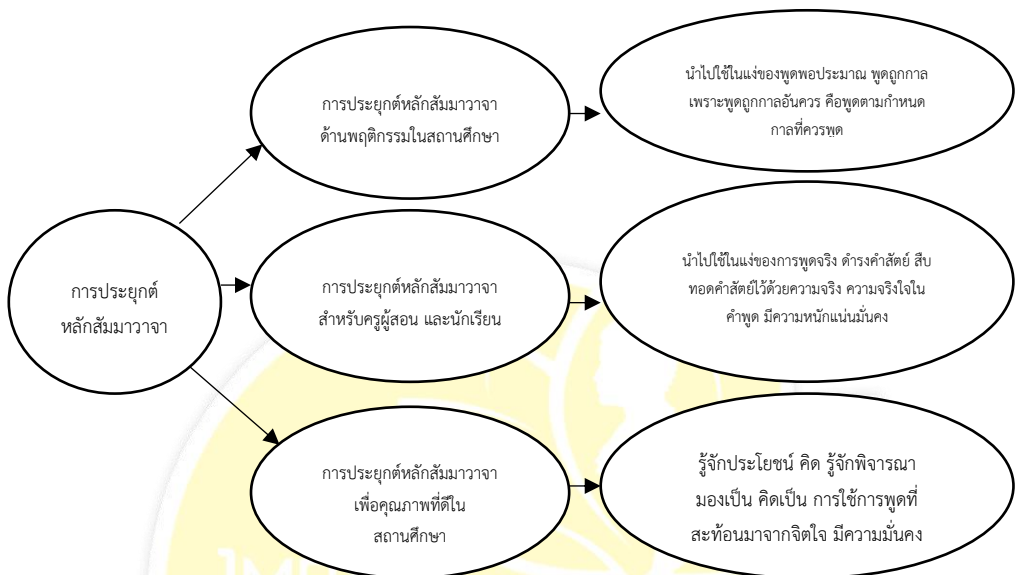
- 1) การพูดจริง ดำรงคำสัตย์ สืบทอดคำสัตย์ไว้ด้วยความจริง ความจริงใจในคำพูด มีความหนักแน่นมั่นคง เพราะตระหนักว่า คนเราจะมิเกียรติได้เพราะความสัตย์ 2) การพูดคำที่ทำให้เกิดความสามัคคี เป็นคำพูดที่สร้างสรรค์ พูดสมานคนที่แตกต่างกัน ในที่นี้คือ ปิยวาจา การเจรจาถ้อยคำที่น่ารักไพเราะอ่อนหวาน 3) การกล่าววาจาที่ไม่มีโทษ ไพเราะหวาน วาจาสบายหู ไพเราะด้วยพยางค์ ไม่เกิดแสงงหูจกเข้มแทงหู ไม่ทำให้เกิดความโกรธ ให้เกิดความรักไปทั่วเพราะไพเราะ 4) พูดพอประมาณ พูดถูกกาล เพราะพูดถูกกาลอันควร คือพูดตามกำหนดกาลที่ควรพูด เพราะพูดจริงแท้ตามความจริง ผู้พูดมีสติในการพูด คิดก่อนพูด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนักร กิรติเสถียร (2550) ได้ศึกษาการใช้วาจาไว้ในวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาการใช้วาจาเพื่อการสร้างสรรค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการศึกษาพบว่า ในชีวิตประจำวันพระพุทธศาสนาเถรวาทยึดหลักนวัคตสุตตาสอนในการใช้วาจาและการบรรลุเป้าหมายของการใช้วาจาขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้ภาษา การเลือกคน การใช้วาจาเพื่อการสร้างสรรค์พบว่า พุทธพจน์ของพระผู้มีพระภาคล้วนถือเป็นวาจาสุภาสิตได้ทั้งสิ้น โดยที่พุทธบริษัทก็ได้อาศัยวาจาสุภาสิตในการดำเนินชีวิตทั้งผู้ออกบวชและผู้ครองเรือน เป็นที่น่าสังเกตว่าการปฏิบัติตามพุทธพจน์ของฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง คือ ฝ่ายบรรพชิตมักปฏิบัติตนในระดับโลกุตรขณะที่คฤหัสถ์ทั่วไปมักก่อน ไปทางระดับโลกียะ ด้านการประยุกต์ใช้วาจาในวิถีชีวิตประจำวันนั้นพบว่าคำสอนของพระศาสดาสามารถนำพาชีวิตของผู้ปฏิบัติทำให้เข้าถึงความสงบสุขได้ในสองระดับ กล่าวคือ การปฏิบัติที่ถูกต้องดังมตตนเอง

ต่อญาติมิตร บริวาร และสังคม กอปรด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง ประการหนึ่งคือ การดำรงชีวิตให้อยู่เหนือปัญหาทั้งปวงรู้เท่าทันความเป็นจริงว่าความสุขที่แท้จริงของชีวิตคืออะไร เส้นทางดำเนินสู่ความสุขที่แท้จริงเข้าถึงได้อย่างไร

2. การวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเกี่ยวกับสถานศึกษาและ หลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ได้ทรงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชน ส่วนสถานศึกษาที่มีต่อหลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น เน้นการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นโดบใช้หลักสัมมาวาจาจะยึดเป้าหมาย คือ คุณภาพการศึกษาของนักเรียนโดยมีงานวิชาการเป็นหลัก งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยความสัมพันธ์ระหว่างเกี่ยวกับสถานศึกษาและ หลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ได้ทรงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชน ส่วนสถานศึกษาที่มีต่อหลักสัมมาวาจาในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น เน้นการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นโดบใช้หลักสัมมาวาจาจะยึดเป้าหมาย คือ คุณภาพการศึกษาของนักเรียนโดยมีงานวิชาการเป็นหลัก งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุรวุฒิ จันทมโม (2557) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาเรื่องสัมมาวาจาในพุทธปรัชญาเถรวาท” สรุปความได้ว่า วาจามีความหมายเป็นศิลปะ (Arts) การใช้วาจาเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่สร้างความประทับใจและความเชื่อถือให้เกิดขึ้นได้ คำพูดสามารถชักจูงโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังไปสู่เนื้อหาสาระประโยชน์ หรือเป้าหมายที่ต้องการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพแสดงให้เห็นศักยภาพทางความคิดของผู้พูด ว่าการกล่าววาจานั้น ได้นำเสนอสารัตถะหรือแก่นสารอันเป็นเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์หรือไม่ วาจาแสดงให้เห็นถึงอารมณ์และอุปนิสัยของผู้พูดว่าหยาบละเอียด เช่นใด มีอารมณ์รัก โลภ โกรธ หลงภายในใจอย่างไรก็แสดงออกมาทางวาจานั้นนอกจากนี้วายังแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมในจิตใจของผู้พูดอีกด้วย พระพุทธองค์ทรงสอนให้มีสติในการพูดทุกครั้ง ซึ่งจะทำให้คำพูดนั้นเป็นคำพูดที่ประกอบด้วยคุณธรรมนั่นเอง คำพูดที่กลั่นกรองมาดีแล้วก่อนที่จะพูด เรื่องพระพุทธองค์ทรงเป็นแบบอย่างในการใช้วาจาทั้งสองด้าน คือในความหมายอันเป็นศาสตร์ด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจถึงแก่นแท้ของความจริงในชีวิต ทรงแนะนำสั่งสอนเผยแผ่ธรรมให้ผู้คนตั้งมั่นอยู่ในความดีและปฏิบัติตนให้ถูกต้องไปจนถึงได้บรรลุธรรมอันประเสริฐในขณะเดียวกัน ทรงมีศิลปะในการสอนอย่างยอดเยี่ยม

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย “ศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา” มีรายละเอียดตามแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา” ผู้วิจัยได้กำหนดข้อเสนอแนะไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในงานวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ควรมีการนำหลักการและแนวคิดการ ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนทางด้านพุทธศาสตร์ควรมีนโยบายนำการวิจัยศึกษาศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในเพื่อศึกษาเกี่ยวกับหลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ต่อไปในแต่ละพื้นที่ 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายการนำการวิจัยทางพุทธศาสตร์ควรมีแนวเกี่ยวกับหลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ไปประยุกต์ใช้ และนำมาทำประโยชน์โดยแบ่งแยกพื้นที่ในการศึกษา

2. ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยที่เปิดการเรียนการสอนทางด้านพุทธศาสตร์ควรส่งเสริมให้นิสิตนักการวิจัยศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ใน

สถานศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในเพื่อศึกษาต่อไป 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้บุคลากรนำการวิจัยทางพุทธศาสตร์และควรนำศึกษาวิเคราะห์หลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการศึกษาหัวข้อ ประกอบด้วย 1) ควรนำไปศึกษาในประเด็นเรื่องการวิจัยทางพุทธศาสตร์ในเชิงพื้นที่ ให้เห็นภาพเกี่ยวกับหลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา โดยใช้วิธีการต่างเช่น การเล่าเรื่อง หรือการนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรนำไปศึกษาในประเด็นเรื่องการวิจัยทางพุทธศาสตร์ตามหลักสัมมาวาจาเพื่อประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา มีคุณค่าต่อชุมชน และคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- ฉวีวรรณ สุวรรณภาและคณะ (2547). “ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู”. รายงานการวิจัย. แพร่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่.
- ธันชกร กิริติเสถียร (2550). “ศึกษาการใช้วาจาเพื่อการสร้างสรรค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธณิศวรร จิตขวัญ (2542). “ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประสาน- ทิพวรรณ หอมพล (2537). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : พิธิษฐการพิมพ์.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2565). เด็กและเยาวชน จะได้อะไรจากแผนพัฒนา ฉบับที่ 12: สี่ อี เล็ก ทรอนิกส์ และโทรคมนาคม. สืบค้นข้อมูลจาก <http://planning.dld.go.th/th/images/stories/section-5/2561/strategy09.pdf>.
- พระธรรมปลูก (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปลูก (2549). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระธรรมปลูก (2552). เครื่องวัดความเจริญ ของชาวพุทธ (อารยวัชฌิ). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สหธรรมิก.
- พระธรรมปลูก (2554). การเสริมสร้างคุณลักษณะเด็กไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.

พระพรหมคุณาภรณ์ (2552). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุรวิจิตร จันทมโม (2557). “การศึกษาเรื่องสัมมาวาจาในพระพุทธปรัชญาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ (2539). ปรมัตถโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา ปริเฉทที่ 5 เล่ม 2 กัมมจตุกกะ-มรรณุปตติจตุกกะ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิสุทธิ.

สงวน สุทธิเลิศอรุณและคณะ (2522). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์.

สมโภชน เอี่ยมสุภาชิต ดร. (2526). การปรับตัวพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

สุภาวดี หาญเมธี (2558). EF ภูมิคุ้มกันชีวิตและป้องกันยาเสพติด คู่มือสำหรับเด็กอนุบาล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รักลูกบุ๊คส์.

